

Εισαγωγή στην Φιλοσοφία και την Φιλοσοφία του Αθλητισμού

Οι διαφάνειες έχουν στηριχθεί στο :

Reid, H. L. (2012). *Introduction to the Philosophy of Sport*. New York: Rowan Publishers

Παιχνίδι

Είναι τα σπορ μια μορφή «παιχνιδιού» (play) ή είναι τα σπορ μια μορφή «παίζειν»;

Μπορούμε να συμφωνήσουμε ότι τα σπορ φαίνεται να έχουν κάποια ρίζα στο παιχνίδι ή στο «παίζειν».

Λέμε για παράδειγμα ότι παίζουμε «μπάσκετ» ή ότι τα αδέλφια Αντετοκούνμπο παίζουν «μπάσκετ». Λέμε όμως και ότι ένα μωρό στην κούνια του παίζει.

Το «παίζειν» των αδελφών Αντετομούνμπο είναι το ίδιο ή συγγενές με το «παίζειν» του μωρού;

Σίγουρα οι εκφράσεις «το μωράκι παίζει στην κούνια του με τις κούκλες» και «Ο Κώστας παίζει τερματοφύλακας στην ομάδα» είναι γλωσσικά συγγενείς. Το ερώτημα αν είναι μεταφυσικά συγγενείς.

Παιχνίδι

Υπάρχουν κάποιοι που υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχει μεταφυσική συγγένεια μεταξύ του «παιχνιδιού» του μωρού και του «παιχνιδιού» του επαγγελματία αθλητή του μπάσκετ στο NBA. Μπορείτε να σκεφτείτε κάποια επιχειρήματα υπέρ αυτής της θέσης

Υπάρχουν δύο είδη επιχειρημάτων που υποστηρίζουν την παραπάνω θέση.

1. Το επιχείρημα της άδικης ταύτισης των σύγχρονων σπορ με τα ασήμαντα παιχνίδια
2. Το επιχείρημα της άδικης ταύτισης του σημαντικού παιχνιδιού με τα σύγχρονα σπορ

Το επιχείρημα της άδικης ταύτισης των σύγχρονων σπορ με τα ασήμαντα παιχνίδια

Τα σύγχρονα σπορ είναι σοβαρές δραστηριότητες που παράγουν οικονομικά αποτελέσματα. Απαιτούν αφοσίωση, μόχθο και επιμονή και σε καμία περίπτωση δεν είναι απλά παιχνίδια.

Παιχνίδι

Το επιχείρημα της άδικης ταύτισης του σημαντικού παιχνιδιού με τα σύγχρονα σπορ

Ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης θεωρούσαν το παιχνίδι ως κάτι ανώτερο από τις καθημερινές πρακτικές δραστηριότητες. Ο Αριστοτέλης το θεωρούσε ευγενέστερο γιατί δεν είχε άλλο εξωτερικό ως προς τον εαυτό του σκοπό. Αντίθετα τα σπορ έχουν άλλους εξωτερικούς σκοπούς

Τελικά τι από τα δύο ισχύει;

Για να απαντήσουμε σε αυτό το ερώτημα είναι σκόπιμο να κατανοήσουμε βαθύτερα την έννοια «παιχνίδι» (play).

Παιχνίδι

Ο Johan Huizinga's μας έδωσε από 1938 μας έδωσε δύο ορισμούς για το παιχνίδι. Έναν αρνητικό ορισμό, δηλαδή τι δεν είναι παιχνίδι και έναν θετικό, δηλαδή τι είναι παιχνίδι

Παιχνίδι (Αρνητικός ορισμός του Huizinga)

Συνοψίζοντας τα τυπικά χαρακτηριστικά του παιχνιδιού θα μπορούσαμε να το αναφέρουμε ότι πρόκειται για μια ελεύθερη δραστηριότητα που βρίσκεται έξω από τη "συνηθισμένη" ζωή θεωρούμε ως "μη σοβαρή", αλλά ταυτόχρονα απορροφά τον παίκτη έντονα και ολοκληρωτικά. Είναι μια δραστηριότητα που δεν συνδέεται με κάποιο υλικό συμφέρον, και δεν μπορεί να αποκτηθεί κανένα κέρδος από αυτήν. Τελείται μέσα σε χώρο-χρονικά πλαίσια, σύμφωνα με σταθερούς κανόνες και σε ένα με ομαλό τρόπο (Huizinga, Homo Ludens)

Παιχνίδι

Παιχνίδι (Θετικός ορισμός του Huizinga)

Το παιχνίδι είναι εθελοντική δραστηριότητα ή απασχόληση που εκτελείται μέσα σε ορισμένα χώρο-χρονικά πλαίσια, σύμφωνα με κανόνες ελεύθερα αποδεκτούς αλλά απολύτως δεσμευτικούς, είναι αυτό-αναφορική ως προς τον σκοπό της και συνοδεύεται από ένα αίσθημα έντασης, χαράς και από την συνειδητότητα ότι διαφέρει από τη κανονική ζωή (Huizinga, Homo Ludens)

Παιχνίδι για τον Caillois

Το 1958, ο Roger Caillois ορίζει το παιχνίδι ως μία δραστηριότητα με εξής έξι χαρακτηριστικά:

- 1) Ελεύθερη (Free): αν ήταν υποχρεωτική θα έχανε αμέσως την ελκυστικότητά της και την ποιότητα της ως διασκέδαση
- 2) Αυτόνομη (Separate): περιχαρακωμένη εντός χώρο-χρονικών ορίων, καθορισμένων σε εκ των προτέρων και σταθερών

Παιχνίδι για τον Caillois

3. Αβέβαιη (Uncertain): η εξέλιξή της δεν μπορεί να προκαθοριστεί, και το αποτέλεσμα δεν μπορεί να προβλεφθεί εκ των προτέρων, και υπάρχει κάποιο περιθώριο για καινοτομίες που αφήνονται στην πρωτοβουλία του παίκτη
4. Μη παραγωγική (Unproductive): δεν παράγει υλικά οφέλη ή πλούτο ή οποιουδήποτε είδους νέα στοιχεία και ολοκληρώνεται σε μια κατάσταση που είναι παρόμοια με αυτή που επικρατούσε κατά την έναρξή του

Παιχνίδι για τον Caillois

5. Καθοδηγούμενη από κανόνες (Governed by rules): αναστέλλονται οι συνήθειες νόμοι και για τις ανάγκες της θεσπίζονται νέοι που ισχύουν όμως μόνο για αυτή
6. Προσποιητή (Make-believe): συνοδεύεται από μια ιδιαίτερη επίγνωση μιας δεύτερης πραγματικότητας ή μιας ελεύθερης μη-πραγματικότητας, η οποία είναι αντίθετη στην πραγματική ζωή

Παιχνίδι

Πολύ σύντομα όμως οι φιλόσοφοι αναγνώρισαν το εξής πρόβλημα στον ορισμό των Huizinga και Caillois.

Και οι δύο προσέγγιζαν το παιχνίδι περιγράφοντάς το ως ένα αντικειμενικό πράγμα και όχι ως βιούμενη εμπειρία. Δηλαδή το προσέγγιζαν ως κάτι και όχι ως τρόπο να κάνει κάποιος κάτι. Έτσι αναδεικνύεται το «παίζει» όχι ως δραστηριότητα αλλά ως ποιότητα δραστηριότητας.

Παιχνίδι

Όπως η Angela Schneider το θέτει, «το παιχνίδι είναι ένας τρόπος επιτέλεσης πράξεων και όχι ένας τύπος πράξης».

Ας δούμε λοιπόν τώρα αυτά τα εξωτερικά στοιχεία που περιέγραψαν οι Huizinga και Caillois ως βιούμενη εμπειρία.

Παιχνίδι και εθελοντικός χαρακτήρας

Θα μπορούσαμε να εξαναγκάσουμε κάποιον να παίξει;

Θα μπορούσαμε να εξαναγκάσουμε κάποιο παιδί να παίξει χωρίς την θέλησή του μπάσκετ;

Παιχνίδι και εθελοντικός χαρακτήρας

Θα μπορούσε κάποιος να προσποιηθεί ότι παίζει αλλά στην πραγματικότητα δεν θα «έπαιζε». Το ίδιο θα έκανε και το παιδί στο μπάσκετ αν το εξαναγκάζαμε. Από την άλλη το παιδί αυτό παρά την αρχική του απροθυμία θα μπορούσε κάποια στιγμή να συμμετάσχει «παίξει» εφόσον το ήθελε

Παιχνίδι και εθελοντικός χαρακτήρας

Θα μπορούσε κάποιος να προσποιηθεί ότι παίζει αλλά στην πραγματικότητα δεν θα «έπαιζε». Το ίδιο θα έκανε και το παιδί στο μπάσκετ αν το εξαναγκάζαμε. Από την άλλη το παιδί αυτό παρά την αρχική του απροθυμία θα μπορούσε κάποια στιγμή να συμμετάσχει με την θέλησή του στο παιχνίδι, δηλαδή να «παίξει»

Ο Caillois μιλά για ελεύθερο παιχνίδι ενώ ο Huizinga για εθελοντικό.

Ποια νομίζετε ότι είναι η διαφορά μεταξύ κάποιας ελεύθερης δραστηριότητας και μίας εθελοντικής δραστηριότητας;

Η "ελευθερία" αναφέρεται σε εξωτερικά γεγονότα ενώ η "εθελοντικότητα" σε εσωτερικές στάσεις.

Αν ορίσουμε αρνητικά την ελευθερία, για παράδειγμα ως έλλειψη περιορισμών τότε το παιχνίδι δεν είναι ελεύθερο γιατί έχει κανόνες και συνεπώς περιορισμούς. Ακόμη και τα παιχνίδια που παίζουν τα μικρά παιδιά περιορίζονται από κανόνες που επιβάλλουν οι φανταστικοί τους κόσμοι

Παιχνίδι

Αν από την άλλη μεριά μέσα στο παιχνίδι νοιώθουμε ελεύθεροι. Αυτό συμβαίνει γιατί η ελευθερία είναι εσωτερική στάση.

Οι παίκτες για παράδειγμα ενός ποδοσφαιρικού αγώνα αισθάνονται ελεύθεροι επειδή αυτοί οι περιορισμοί τους επιτρέπουν να επικεντρωθούν πλήρως στα απρόβλεπτα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα και που λαμβάνουν χώρα εντός του συγκεκριμένου χρόνου και χώρου.

Παιχνίδι

Ο φιλόσοφος John Locke καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ελευθερία δεν είναι τίποτα περισσότερο από το να μπορείς να κάνεις αυτό που επιλέγεις να κάνεις.

Ο Camus φαντάζεται τον Σίσυφο να απελευθερώνεται από την τιμωρία του, όχι με το να αρνείται να σπρώξει τον βράχο, αλλά επιλέγοντας να το κάνει.

Παιχνίδι

Ο φιλόσοφος του αθλητισμού Randolph Feezell, δίνει έμφαση στην ευχαρίστηση που ενυπάρχει στο παιχνίδι και συνδέει την εμπειρία της ελευθερίας όχι μόνο με την προθυμία συμμετοχής σε αυτό αλλά και με αυτό που αναδεικνύει η συμμετοχή. Θεωρεί ότι αισθανόμαστε ελεύθεροι μέσα στο χρόνο και το χώρο που μας παρέχει το παιχνίδι επειδή μας δίνει την ευκαιρία να είμαστε αυτό που πραγματικά είμαστε

Σας ευχαριστώ πολύ